

- 7) Проведення освітніх програм для громадян і підприємств щодо важливості охорони довкілля та відповідального споживання ресурсів. Стимулювання активної участі громадськості у прийнятті екологічних рішень на місцевому рівні. Розвиток програм екологічного виховання в школах та вищих навчальних закладах для формування нової культури екологічної відповідальності. Ці екологічні пріоритети можуть стати основою для сталого розвитку регіону, допомагаючи Запорізькій області не лише вирішувати екологічні проблеми, а й підвищувати рівень життя населення, залучаючи інноваційні рішення та технології.

DOI: 10.51587/9798-9895-14663-2024-119-5-24

БОНДАРЧУК Марія Костянтинівна,

д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри фінансів,

Національний університет «Львівська політехніка»,
Академік Національної Академії наук вищої освіти України
ORCID ID: 0000-0002-4624-0734

ЧЕРВІНСЬКА Оксана Степанівна,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-6048-7936
Україна

ПОВОЄННИЙ САНАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Головними напрямками повоєнної санації підприємств в Україні мають бути модернізація, реконструкція, удосконалення технології та організації виробництва, а також його диверсифікація, розробка цільових комплексних програм з попереднім комплексним аналізом фінансово-господарської діяльності підприємства, активів та пасивів, забезпеченості власними засобами, існуючих і можливих замовлень, попиту та цін на продукцію, а також створення інтегрованих об'єднань бізнесу тощо.

У цьому контексті, функціонування регіональних структур підприємницького бізнесу як виробничо-господарських об'єднань (далі – ВГО) забезпечуватиме ефективний інноваційний (за рахунок раціонального використання фінансових ресурсів) і відновлювальний розвиток науки та промислового виробництва шляхом диверсифікації в напрямках освоєння нових видів продукції та послуг, що гарантують високий розмір прибутку.

Саме тому, розроблення стратегії виробничо-господарського об'єднання виконується при активній участі основних партнерів з кооперації в галузі науки, виробництва, внутрішньої і зовнішньої торгівлі.

Стратегічно зорієнтовані асортимент продукції і нові послуги та заходи щодо раціоналізації є основою розробки щорічних планів. Однак при цьому можливе виникнення двох варіантів проблемних ситуацій:

- 1) попит зі сторони внутрішнього і зовнішнього ринків перевищує виробничий потенціал ВГО і планові показники по експорту. В таких умовах, при управлінні санаційним процесом, до асортименту продукції включаються конкурентоспроможні товари і розробляється оптимальна виробнича програма. При розробленні плану ВГО враховуються галузеві пріоритети при задоволенні попиту на внутрішньому ринку і забезпеченні поставок на експорт, вимоги до ефективності, ліміти, виявлений внутрішній попит, можливості для експорту, а також фонд часу і кооперовані поставки. Проект плану виконується з використанням методів оптимізації. За основу плану беруться підготовлені рішення щодо формування асортименту продукції, які пов'язані з українською та міжнародною спеціалізацією;
- 2) частина асортименту виробленої продукції та деякі види фінансових послуг вже не відповідають попиту внутрішнього та зовнішнього ринків. В таких умовах при управлінні кризовими ситуаціями виконуються зміни в структурі виробничої і фінансової програм.

Якщо проблемна ситуація своєчасно виявлена в процесі аналітичної роботи, то ВГО реагує на неї впровадженням у виробництво нових, відповідних попиту виробів та послуг, перевіряє способи їх реалізації, які дозволяють витримати конкуренцію на зовнішніх ринках відносно цін, якості і новизни. Однак, якщо протягом невеликого проміжку часу виникає

ситуація, коли вироби і послуги вже не відповідають попиту або не достатні експортні можливості виробничої програми і тим самим неможливо виконати планові завдання, то виконуються оперативні структурні зміни.

У виробничо-господарських об'єднаннях, для яких характерною є перша ситуація, планування виробничої програми зосереджується на досягненні високого ефекту з раціоналізації та автоматизації виробництва з метою зниження витрат матеріалів, енергії і втрат робочого часу, економії робочих місць і значного зниження собівартості.

Виробничо-господарські об'єднання, на діяльність яких впливає друга ситуація, при розробленні програми виробництва відповідно до попиту внутрішнього ринку і конкурентоздатних експортних виробів також приймають заходи щодо зниження витрат.

Залежно від відмінностей в науково-технічному рівні виробів, їх ресурсоемкості і ефективності виробництва, часу виготовлення і позицій на ринку під час аналітичної роботи виявляється, коли перша ситуація може змінити другу. Такий прогноз необхідний для того, щоб своєчасно зважити альтернативні варіанти формування асортиментної продукції, що відповідають різним народногосподарським вимогам. При виникненні другої ситуації вже є варіанти можливих рішень. В цій ситуації миттєве реагування на неї обмежується не багатьма варіантами і можливостями. Водночас тут можуть мати місце збитки від низької ефективності. Щоб зупинити це потрібно знати перспективні плани виробництва, збуту та експорту ВГО. Тому формування асортименту продукції ВГО має першочергове значення для розроблення та здійснення економічної стратегії і удосконалення виробничої структури народного господарства.

Встановлено, що при зміні проблемних ситуацій, переході від першої до другої або від другої до першої в рамках окремої групи виробів у виробничій програмі підприємства чи ВГО виникає взаємодія формування асортименту і раціоналізації. Відтак, якщо головну роль відіграють високі споживчі якості виробів при тому чи іншому споживанні ресурсів, то завдання стоїть в розробленні і застосуванні нової технології з метою стабільного і ефективного відтворення і покращення цих якостей. А якщо рівень якості відповідає вимогам споживачів на найближчу перспективу, то необхідні нові і удосконалені технології для зниження витрат в поєднанні з реалізацією рішень щодо комплексної автоматизації і створенню замкнутих циклів використання матеріалів.

Враховуючи досвід діяльності ВГО як в нашій країні, так і за кордоном та викладене вище, можна зробити наступні висновки¹:

- якщо формування асортименту продукції достатньо тісно пов'язано з розвитком і удосконаленням технологічної бази, якщо між ними виникає розрив, то виробництво нових виробів є дуже дорогим і потрібний обсяг виробництва не буде забезпечений;
- взаємний вплив формування асортименту продукції, переліку нових послуг та раціоналізації знижує науково-технічний та економічний ризик нового виробництва і попереджає про ризик старіння виробів;
- якщо прискорення темпів науково-технічного прогресу здійснюється як єдність формування асортименту продукції, переліку нових послуг та раціоналізації, то можна попередити псевдоінновації, насамперед досягненню незначного науково-технічного прогресу за рахунок великих народногосподарських витрат;
- при розробленні нової продукції чи наданні нових послуг, що відповідає вимогам попиту, завжди виходять з реальних можливостей в області ресурсів, техніки і технологій;
- розроблення сучасної техніки потрібно здійснювати в поєднанні з розробленням ще точніших контрольно-вимірювальних приладів, використовуючи досягнення єдиного відтворювального процесу ВГО;
- інтегрований зв'язок формування асортименту продукції і нових видів послуг з раціоналізацією відповідає інтенсивному розширеному відтворенню у ВГО. При цьому ефект від вивільнення робочої сили є джерелом економічного росту.

Для забезпечення тісного зв'язку формування асортименту продукції з раціоналізацією виробництва здійснюється аналіз зв'язків між оновленням асортименту та змінами технологічної бази ВГО. Зміни вимог споживачів, тісно пов'язані з прискоренням темпів науково – технічного прогресу та розподілом праці, спонукають ВГО до оновлення виробничої програми. Одночасно ці процеси впливають на зміни в процесі відтворення, що виявляється в застосуванні матеріало- і енергозберігаючих технологій, технологічних процесів, удосконаленні організації виробництва.

¹ Бондарчук М.К. Антикризисный розвиток інтегрованих структур бізнесу у територіальних громадах. Theoretical and practical aspects of modern scientific research : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2022. Available at: URL : <https://doi.org/10.51587/9781-7364-13371-2022-007>.

На підставі аналізу взаємозв'язків виробничої програми і відтворювального процесу можна зробити наступний висновок: виробничу програму і процес відтворення ВГО необхідно формувати при забезпеченні їх взаємної відповідності. Ступінь відповідності – це співвідношення між структурою витрат на виконання виробничої програми і структурою фонду часу та матеріалів, що включаються до балансів, не тільки за величиною, але й також до елементів та їх співвідношень. Останні відображають відповідні пропорції в якісному і кількісному відношенні.

Виходячи з досвіду діяльності ВГО, для досягнення вказаної відповідності використовувався метод балансування, а задача зводилася до того, щоб для різних планових періодів збалансувати структуру технологічних витрат і потреби в матеріалах таким чином, щоб не вийти за межі заданого допуску. Встановлений допуск виходить з дослідних даних. Він скорочується по мірі скорочення періоду, для якого складається баланс. Для обліку змінених умов відтворення завдань щодо підвищення народногосподарської ефективності неможливо здійснити формування виробничої програми і процесу відтворення при взаємній відповідності з точністю простих зорієнтованих на статичність чи адитивних методів моделювання. Багаточисельні дослідження проблеми зв'язку потреб, науки, техніки, капіталовкладень, виробництва, збуту і взаємозв'язку виробів, технологій і основних фондів привели до нових результатів та рішень з погляду національного господарства та економіки ВГО. Такі ідеї, рішення і моделі активно використовуються при розробленні довготермінової програми (стратегії), що є важливим у повоєнній санації для виробничо-господарських об'єднань.

DOI: 10.51587/9798-9895-14663-2024-119-24-28